הדר HADAR
תורה · עבודה · חסד

יִתְרוֹ

דְּבַש

דְּבַש וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ

רוצים עוד דְּבַש? סרקו אותי!

כ' שְׁבָט תשפ"ו 7-6 פברואר 2026

מָה בַּפָּרָשָׁה

- יתרו, חותן משה, בא לפגוש את בני ישראל במדבר. הוא מביא איתו את ציפורה, אשתו של משה, ואת שני בניהם.
- יתרו רואה שמשה שופט ועונה לבדו על כל השאלות של בני ישראל, והוא מבין שזה יותר מדי עבודה בשביל אדם אחד. הוא ממליץ למשה להציב עוד שופטים ועוזר לו להקים מערכת משפט טובה יותר.
- בני ישראל מגיעים להר סיני וחונים לידו. במשך שלושה ימים כל העם מתכונן לקבל את התורה.
- ביום השלישי מופיעים רעמים, ברקים, עננים כבדים וקול שופר חזק מאוד, והר סיני מתמלא עשן כי ה' יורד עליו באש. מדהים!
- ה' נותן לבני ישראל את עשרת הדברות. חלק מהדברות הן מצוות שבין אדם למקום (כמו איסור עבודה זרה ומצוות שמירת שבת), וחלק הן מצוות שבין אדם לחברו (כמו לכבד את ההורים או לא לרצוח ולא לגנוב).
- בני ישראל נבהלים מעוצמת מעמד הר סיני. במקום לשמוע את הדברים ישירות מהקב"ה, הם מבקשים ממשה לדבר איתם. משה מרגיע אותם ואומר להם לא לפחד.
- ה' נותן למשה הוראות איך לבנות מזבח.

• מִדְרָשׁ •

מדרשים הם סיפורים או רעיונות שעוזרים לנו להבין את התורה. הם מגיעים מתוך הקשבה טובה למילים של התורה ולדרך שבה הן נכתבות. כאן ננסה לגלות אילו רמזים המדרש מוצא במילים של התורה, ולחשוב יחד מה הוא רוצה ללמד אותנו.

שמות יט:ב

וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר:

תחילת הפסוק משתמשת בלשון רבים: **וַיִּסְעוּ, וַיָּבֹאוּ, וַיַּחֲנוּ**. השימוש בלשון רבים הוא הגיוני, כי הפסוק מתאר את כל בני ישראל בפעולה.

אבל בסוף הפסוק התורה עוברת ללשון יחיד: **וַיִּחַן**. למה התורה משתמשת במילה הזו ביחיד כשהיא מתארת איך בני ישראל חנו ליד הר סיני? הנה מדרש שמסביר את המעבר מלשון רבים ללשון יחיד:

מכילתא מסכתא דבחדש א

כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא אוֹמֵר וַיִּסְעוּ וַיַּחֲנוּ,
נֹסְעִים בְּמַחֲלֹקֶת וְחוֹנִים בְּמַחֲלֹקֶת.
אֲבָל בָּאן הִשְׁווּ בֻּלָּם לֵב אֶחָד,
לְכָךְ נֶאֱמַר "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר."

- מה היה בהר סיני שעזר לבני ישראל להתאחד?
- ולמה אחדות חשובה לסיפור מתן תורה?

• בּוֹאוּ נְדַבֵּר עַל זֶה •

למילה "קול" יש הרבה משמעויות, למשל:

צליל חזק כמו שופר (שמות כ:טו, שמות יט:יט, יהושע ו:ה) או צעקות ושירה (תהילים קיח:טו).

רעם (שמות כ:טו, תהילים כט).

דיבור (שמות יח:כד, בראשית כא:יב).

יש פסוקים שבהם כל אחד מהפירושים האלה יכול להתאים למילה "קול".
למשל כאן:

שמות יט:יט

מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ **בְקוֹל**:

מה פירוש המילה "קול" בפסוק הזה? האם מדובר ברעם כמו בפרק הבא? האם זה קשור ל"קול השופר" שמופיע קודם בפסוק? או אולי זה קול מְדַבֵּר?

האם התשובה שלך משנה את האופן שבו את מדמיינת את מעמד הר סיני?

המילה "קול" חוזרת שוב ושוב בפרשה שלנו.
כשתתקלו בה, נסו לחשוב איזה פירוש מתאים יותר.

(בונוס: כמה פעמים תצליחו למצוא אותה?)

• הֲלָכָה •

בפרשת השבוע, בני ישראל חווים התגלות של ה'. גם ההפטרה מתארת את חזון ישעיהו - נבואה שבה הוא רואה את כיסא הכבוד ומלאכים שעומדים לידו ואומרים שבח לקב"ה:

ישעיהו ו:ג

וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

הפסוק הזה נשמע מוכר, כי הוא חלק מֵהַקְּדֻשָּׁה – אחת התפילות החשובות ביותר שלנו.

אנחנו אומרים את הקדושה רק בחזרת הש"ץ של העמידה ובנוכחות מניין. מפני שהקדושה היא רגע מיוחד ומרומם בתפילה, נקבעו כמה הלכות שמדריכות אותנו כיצד לנהוג בזמן אמירתה.

- השולחן ערוך אומר שבזמן הקדושה, צריך לעמוד עם הרגליים צמודות זו לזו (אורח חיים קכה:ב). הסיבה היא שבקדושה אנחנו מדמים את עצמנו למלאכים, שנאמר עליהם בספר יחזקאל שהם עומדים על רגל אחת ישרה (יחזקאל א:ז). אם נכנסים לבית הכנסת באמצע הקדושה, כדאי לעצור ליד הדלת, לעמוד עם רגליים צמודות עד סוף הקדושה, ורק אז להיכנס ולמצוא מקום.

כל הזכויות שמורות למכון הדה. ניתן להעתיק ולצלם למטרות לא מסחריות.

- יש שנוהגים להתרומם על קצות האצבעות בכל פעם שאומרים "קָדוֹשׁ", וגם בתחילת כל אחד מהפסוקים הבאים של הקדושה (רמ"א אורח חיים קכה:ב).

- חשוב במיוחד לא לדבר בזמן הקדושה (רמ"א שם).

- אם נמצאים בחלק אחר של התפילה (למשל אם הגעת באיחור), כשהציבור מגיע לקדושה יש לעצור ולהצטרף לאמירת הקדושה. אבל אם נמצאים באמצע תפילת העמידה, אסור להפסיק. במקרה כזה, השולחן ערוך אומר פשוט לעצור, להקשיב ולכוון לקדושה בלי להגיד את המילים.

• דַּקָּה שֶׁל דִּיוּן •

איך לשחק: הנה כמה טיעונים לפתיחת המשחק. התחלקו לשתי קבוצות והכינו מספר טיעונים. מומלץ להוסיף רעיונות חדשים לאלה שמובאים כאן. כל קבוצה תציג את עמדתה במשך שלושים שניות. הקבוצה המשכנעת ביותר תנצח!

דיון: עדיף שיהיה מנהיג אחד מאשר קבוצה של מנהיגים ומנהיגות.

מסכים

- כשיש כמה מנהיגים, לא תמיד יודעים מי באמת אחראי או למי לפנות כשיש בעיה.

לא מסכימה

- אדם אחד פשוט לא יכול לעשות הכל לבד.
- עבודה בצוות היא מתכון להצלחה.

תוכן ועריכה: טלי אדלר, אנה לאה ברשטיין סימפסון, מרה בראונפלד, יצחק ברונשטיין, חנה קופט, שושי לוקשין, ג'רמי טאביק, איתן טוקר, אפי אונטרמן, ציביה פרנק ויגודה וג'ייסון רוגוף. עיצוב: ג'ן קלור וסטודיו דוב. איור: אלעד ליפשיץ.

• שְׁאֵלוֹת הַשָּׁבוּעַ •

התשובות לשבע השאלות הראשונות נמצאות בעלייה התואמת בקריאת התורה. התשובות לשאלות 8-10 קשות יותר, ויכולות להימצא בכל מקום בפרשה.

עליות:

1) שמות יח:א-יב
2) יח:יג-כג
3) יח:כד-כז
4) יט:א-ו
5) יט:ז-יט
6) יט:כ - כ:יד
7) כ:טו-כג

בהבלחה!

1. מה היה שמו של בנה השני של ציפורה?
2. יתרו אומר לבחור מנהיגים ששונאים משהו מסוים. מה?
3. משה, בעקבות עצת יתרו, יוצר ארבע רמות של מנהיגים. מהן?
4. על איזה בעל חיים ה' אומר שהוא נשא את בני ישראל
5. מה בני ישראל עונים כשהם שומעים את מה שהקב"ה מתכנן?
6. כמה פעמים מופיעה המילה **לֹא** בעשרת הדברות?
7. באיזה כלי אסור להשתמש כדי לבנות מזבח?
8. איזו מצווה בפרשה קשורה לאריכות ימים?
9. מילה שקשורה לראש השנה מופיעה שלוש פעמים בפרשה. מהי המילה ואיפה היא מופיעה?
10. איזה תפקיד דתי היה במצרים ובמדין - וגם אצל בני ישראל?

* חפשו את התשובות בעמוד 8

• קְרִיאַת הַתּוֹרָה •

שימו לב למילים האלה ולסימני הטעמים שמופיעים עליהן בפרשת השבוע. רואים משהו מוזר?

שמות כ:ח

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃

יש בעצם שתי סדרות של טעמים על המילים האלה!

סדרה אחת שייכת למה שנקרא "טעם עליון" – וזאת סדרה של טעמים ארוכים מהרגיל. הסדרה השנייה נקראת "טעם תחתון" – אלו טעמים רגילים ופשוטים יותר.

אם תסתכלו על עשרת הדברות בחומש, תראו את הטעמים הרגילים – טעם תחתון.

הטעמים המיוחדים בדרך כלל נמצאים בשוליים או בסוף החומש. בתיקון קוראים (הספר שבעזרתו מתאמנים לקרא בתורה), תראו את שתי הסדרות. כשקוראים בטעם תחתון, הקריאה מחולקת להרבה פסוקים קצרים. אבל טעם עליון הופך פסקאות שלמות למשפטים ארוכים מאוד! למה?

הטעם העליון מיוחד לקריאת עשרת הדברות, והוא מתייחס לכל דיבר כמשפט אחד ארוך. כשקוראים את עשרת הדברות בציבור, אנחנו בעצם משחזרים את מעמד הר סיני. הקריאה בטעם עליון גורמת לעשרת הדברות להישמע כמו עשר אמירות נפרדות, ולא אוסף של פסוקים.

כשלא קוראים בציבור אלא בבית, טוב לקרוא אותם עם הטעמים הרגילים – טעם תחתון. זה מזכיר לנו כמה חשוב לקרוא בתורה, להתפלל ולחוות דברים ביחד עם הקהילה.

טעם עליון מופיע בשלושה מקומות בתורה: שמות כ:ב–יד, דברים ה:ו–יח, ובראשית לה:כב.

מָה זֶה

במעמד הר סיני, התורה מספרת: "וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם" (שמות כ:יד). אבל רעם הוא דבר שאי אפשר לראות. אז מה כוונת הפסוק?

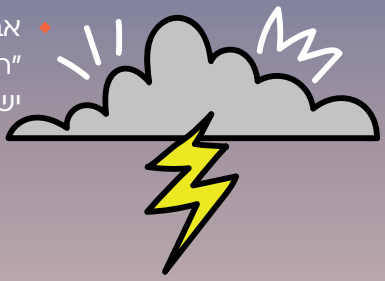

- **ספורנו** אומר שהם חשבו על הרעמים.
- **רש"י** אומר שזה היה נס — הם באמת ראו את הקולות, דבר שלא קורה בדרך כלל.

- **רשב"ם** אומר שהם ראו ברד ואבנים.

- אבל אפשר גם להבין בפשטות שהמילה "ראו" פירושה **חָוו** או הרגישו. כלומר: בני ישראל ראו את הברקים ושמעו את הרעמים.

תשובות:

1. אליעזר (יח:ד)
2. בְּצַע (בצע הוא כסף המגיע שלא כדין) (יח:כא)
3. אלפים, מאות, חמישים ועשרות (יח:כה)
4. נשרים (יט:ד)
5. נעשה (יט:ח)
6. מופיע שלוש־עשרה פעמים (כ:א–יד)
7. חֶרֶב (כ:כב)
8. כיבוד הורים (כ:יב)
9. שופר (יט:טז, יט:יט, כ:טו)
10. כוהנים (יט:כב, יט:כד; וגם יט:ו)